

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst	: 31 januari 2025	Referentie	: 25/ICEA/02960	Telefoon	: (088) 496 04 21
Bijlage(n)	:	Behandelaar	: Coen Bongers	E-mail	: info@cea.nl

Onderwerp **Reactie Nyenrode Business Universiteit - Consultatieformulier
uitgangspunten raamwerk**

Let op

Het consultatieformulier bestaat uit vijf onderdelen. Ieder onderdeel verwijst naar de relevante paragraaf van [het consultatiedocument](#) en bevat de bijbehorende doelstellingen, uitgangspunten, consultatievragen en antwoordvelden. Houd hier rekening mee bij het lezen van deze reactie.

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">1. toekomstbestendig zijn;4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe raamwerk beschrijft de eindtermen op basis van leeruitkomsten met op strategisch niveau kaders voor het onderwijs- en toetsprogramma. Onderwijsinstellingen en RPO zijn aansluitend verantwoordelijk voor het opleidings- en toetsprogramma dat wil zeggen het ontwerp van leer- en lesdoelen en de onderwijs- en toetsvormen.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u (bij het ontwerpen en invullen van het opleidings- en toetsprogramma) wanneer CEA de eindtermen beschrijft op basis van leeruitkomsten?2. Welke belemmeringen ziet u (om dit te realiseren)?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoorden	<p>Kansen:</p> <p>Een belangrijke kans van (generieke) leeruitkomsten is dat het meer flexibiliteit biedt aan onderwijsinstellingen om hieraan hun specifieke invulling te geven (de kennis en vaardigheden zijn belangrijker dan specifieke vakken).</p> <p>Een ander voordeel is dat de vereiste voorkennis en vereiste ervaring niet rechtstreeks gekoppeld is aan vakken, maar aan de kennis en vaardigheden die een student aan het einde moet beheersen en dat het ontwikkeltraject van studenten individueler kan worden ingericht (maatwerk voor bijv. studenten van niet voor de hand liggende vooropleidingen).</p>

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

Belemmeringen:
Een belemmering of beter gezegd uitdaging is om de leeruitkomsten zodanig te beschrijven dat er voldoende uniformiteit wordt gerealiseerd over de onderwijsinstellingen heen, en deze ook in voldoende meetbare termen kan worden gemonitord.
Een belemmering is mogelijk dat studenten niet of alleen op lastige manier in staat worden gesteld om gedurende de opleiding naar een andere accountancy opleiding te wisselen om hen moverende redenen.

Onderdeel 2 van 5

Paragraaf 3.2

Themagericht raamwerk

Doelstellingen

A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:

2. conceptuele vorming stimuleren (en het 'stapelen' van onderwerpen voorkomen);
3. aansluiten op de diverse werkpraktijk;
4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.

Uitgangspunt

Het nieuwe onderwijsraamwerk beschrijft de eindtermen themagericht.

Consultatievragen

1. Welke kansen ziet u als het gaat om een thematische insteek?
2. Welke belemmeringen ziet u als het gaat om een thematische insteek?
3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?

Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)

Opleiding

Antwoorden

Kansen:

- Sluit beter aan op de praktijk die ook vakgebied overstijgend is. Is daarmee ook beter studeerbaar.
- Stimuleert 'integrated thinking' over praktijkvraagstukken.

Belemmeringen:

- Vergt omscholing van docenten cq aanscherping van het docentprofiel, die vakgebied overstijgend generiek ontwikkeld moet zijn en zowel theoretisch als praktisch goed in shape moet zijn.
- Vergt radicale re-shuffeling van bestaand kennisaanbod vanuit de traditionele hoofdvakken, en vergt fundamentele doordenking van CBOK en onderwijsinstelling-specifiek relevant wordt geacht bij de realisatie van leeruitkomsten.
- Met het vorenstaande is ook sprake van schuivende panelen, aangezien het beroepsprofiel ook nog niet is uitgekristalliseerd. Een nieuwe kruisjestabel is nodig (bij experimenteren met themavakken en bestaande/huidige stelsel van eindtermen). Hiermee zijn we bij NBU ver gevorderd, maar is voor de onderwijsinstellingen geen eenvoudige klus.

Thema's:

Kernthema's vanuit inhoudelijk perspectief zijn (dit betreft ook thema's die aansluiten op de huidige kerneindtermen die alle fasen van de controle omvatten):

- Ken de klant (inclusief opdrachtaanvaarding / opdrachtcontinuering)
- Controle van continuïteit
- Controle van schattingen
- Controle van opbrengstverantwoording
- Fraude in de jaarrekeningcontrole
- Risico-identificatie, -inschatting, en -response.
- Oordeelsvorming en controleverklaring.
- Controle van het duurzaamheidsverslag (basisvak als opmaat naar specialisatie)

Overweging (onderwijsinstellingspecifiek) hoe streams als IT, en ESG hierin verweven worden.

Vanuit kernvaardigheden gedacht maakt de kernvaardigheid 'integrated thinking' onderdeel uit van elk thema. Integrated thinking omvat zowel zelf-reflectie als denkvaardigheden (zoals critical thinking) als sociale vaardigheden (waaronder het leren kennen van de cliënt (inclusief those charged with governance), schriftelijke en mondelinge rapportage en een passende integriteitassessment te maken, en passende tendenties te onderkennen).

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none">3. aansluiten op de diverse werkpraktijk. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. het leereffect voor studenten optimaal is;2. dubbelingen voorkomen worden;3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt;4. de professionele ontwikkeling tot startbekwame accountant in een actieve leercultuur plaatsvindt.
Uitgangspunt	CEA wil de integratie van theorie en praktijk zoveel mogelijk stimuleren door de eindtermen geïntegreerd te beschrijven en in het raamwerk geen onderscheid te maken in eindtermen voor theorie en praktijk.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk?2. Welke kansen ziet u daarin voor studenten, het onderwijs- en/of het werkveld?3. Welke belemmeringen ziet u?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoorden	Integratie eindtermen: NBU is voorstander van integratie van beide opleidingen. Daar maakt integratie van eindtermen onderdeel van uit.

Kansen studenten:

NBU is goed geëquipeerd voor de meest vergaande vorm van integratie tussen theorie- en praktijkopleiding. Voor integratie TO & PO is volgens NBU ook vereist dat de accountantsorganisaties (werkgevers) een leer-werkomgeving realiseren die de studenten/trainees actief ondersteunt in hun geïntegreerde theorie- en praktijkopleiding, waardoor wij al werken met tripartiete overeenkomsten tussen student/trainee, accountantsorganisatie (stagebureau) en onderwijsinstelling. Met deze afspraken (en bereidheid) tussen alle drie partijen kan ook worden gerealiseerd dat de wettelijk vereiste drie jaar PO ook niet meer dan drie jaar wordt. NBU heeft zowel een eigen praktijkstagebureau als dat bachelor, master- en post-masteropleiding centraal worden aangestuurd, waarbij wijzigingen in de post-master centraal kunnen worden doorvertaald naar benodigde wijzigingen in de bachelor en masterfase. Hierbij behoort ook de mogelijkheid om de praktijkopleiding te starten ten tijde van het doorlopen van de masterfase. Zie ook hierna de belemmeringen.

Belemmeringen:

NBU ziet geen zwaarwegende belemmeringen van integratie van theorie- en praktijkopleiding voor de kwaliteit van de opleiding. Uit analyse van het gehele curriculum volgt de conclusie dat bachelor en masterfase zorgen voor een solide theoretische basis waarop de post-master (geïntegreerd theorie en praktijk) kan voortbouwen.

In plaats van een belemmering is integratie eerder een kans: studenten kunnen geïntegreerd en daarmee versneld (steiler/dieper) en efficiënter leren en studeren. De toegevoegde waarde van integratie zit vooral in de toepassing van theorie op concrete vraagstukken. Dat vormt voor NBU ook de belangrijkste reden om steviger in te zetten op 'integrated thinking'.

Een technische belemmering is wel als een student te maken krijgt met tegenslag, waardoor de doorlooptijd van drie jaar en het gelijk optrekken met medestudenten in gevaar komt. Hiervoor zijn ongetwijfeld passende oplossingen te bedenken zoals gerichte studietoetsing en maatwerk, maar het vormt wel een belemmering in het kader ook van studeerbaarheid.

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig zijn van opzet en inhoud dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none">4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none">3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt. <p>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	<p>In het nieuwe raamwerk wordt de ECTS-norm per vakgebied losgelaten. Het beheersingsniveau omschrijft de kwalificaties bij afronding van de accountantsopleiding. Dit geeft de mate van complexiteit en zelfstandigheid aan waarop iemand de vereiste competenties moet behalen. De kwalificaties sluiten aan op het European Qualifications Framework (EQF) zoals dat in EU verband is opgesteld. Ook stelt CEA de eisen waaraan een student moet voldoen om de praktijkopleiding te mogen beginnen conform EQF. Voor de normen van de studielast en studieduur overweegt CEA verschillende mogelijkheden. Deze verschillen in hoeverre CEA opleidingen ruimte biedt om het opleidings- en toetsprogramma in te vullen en een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de opleidingen om de kwaliteitsnorm te handhaven. In haar toezichtsrol beoordeelt CEA in hoeverre opleidingen de eindtermen realiseren en vaststellen dat een student deze heeft behaald.</p>
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als het

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	<p>gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)?</p> <ol style="list-style-type: none">2. Acht u het noodzakelijk om normen op te nemen in de eindtermen voor studielast en studieduur? Wat zijn uw voornaamste overwegingen hierbij?3. Welke kansen of belemmeringen ziet u bij de mogelijkheden (zie hieronder) die CEA moet meenemen in haar overweging?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoord	<p>Wij zijn van mening dat de vergelijkbaarheid opleiding in jaartotalen van studielast / erts kwantitatief gelijk (en vergelijkbaar) moet zijn. Tegelijk vinden we het huidige systeem te 'schools' om die kwantitatieve normen op onderdelen (vakken, thema's) voor te schrijven.</p> <p>Het systeem van hoog-over kwantitatieve urennormstelling gaat goed samen met hoog-over niveau van definiëring leeruitkomsten. Bij verschillende typen instroom (achtergrond) van studenten blijft zo ook geborgd dat (zonder gedetailleerde urennorm) de leeruitkomst wordt gerealiseerd.</p> <p>Normen voor eindtermen voor studielast en studieduur Zie voor onze overwegingen het vorige blokje.</p> <p>Kansen en belemmeringen Wij zien als kans om studenten / trainees die aan een geïntegreerde opleiding beginnen maatwerkoplossingen te bieden waarbij rekening kan worden gehouden met de theorie en / of praktijk die de student / trainee nog naar het niveau van startbekwaam accountant nodig heeft. Daarmee verhoogt dit de aantrekkelijkheid van de accountantsopleiding.</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	Mogelijkheden	Uw overwegingen:
	<p>Studielast theoretische opleiding:</p> <ul style="list-style-type: none">• Geen normering voor de studielast,• Een minimum ECTS-norm voor gehele accountantsopleiding of een (minimum) ECTS-norm enkel voor de postinitiële fase.	<p>Onze voorkeur gaat uit naar minimum ECTS voor gehele opleiding. Voordeel voor vergelijkbaarheid van opleiding en biedt mogelijk om eigen flavor te geven aan de onderwijsinstelling.</p>
	<p>Studieduur en -last praktijkopleiding:</p> <ul style="list-style-type: none">• Urennorm behouden, al dan niet met een kwalitatieve norm voor vakgebied en type werkzaamheden;• Geen vertaling naar een urennorm, invulling aan NBA/RPO voor driejarige praktijkopleiding;• Geen kwalitatieve norm voor vakgebieden of type werkzaamheden.	<p>Drie jaar opleiding moet in drie jaar kunnen worden gerealiseerd. Tegelijk benadrukken we het belang van goede afstemming van de leeromgevingen van onderwijsinstelling en de organisatie waar de student in de praktijk werkzaam is.</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

Beheersingsniveau theoretische en praktijkopleiding:

CEA sluit met haar kwalificaties aan op het raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs. Het gaat om beheersing van de competenties op bachelor en/of masterniveau.

CEA stelt per oriëntatie toelatingseisen (minimum) voor praktijkopleiding in aansluiting op het beroepsprofiel.

De kwalificaties voor de Assurance/RA-opleiding zouden tenminste moeten aansluiten bij de kwalificaties die voor universitaire opleidingen gangbaar zijn, waarbij de kwalificaties voor de MKB/AA-opleiding ten minste moeten aansluiten bij de kwalificaties die bij HBO opleidingen gangbaar zijn.

Wat betreft de praktijkopleiding zijn wij van mening dat bij de toelating van trainees moet worden beoordeeld of de trainee geacht wordt de praktijkopleiding binnen drie jaar af te kunnen ronden. Vooropleiding of werkervaring is minder relevant dan het vereiste eindniveau en de doorloop gedurende de drie jaren PO. Dit vergroot de aantrekkelijkheid van de (geïntegreerde) PO voor trainees met een andere vooropleiding en/of achtergrond.

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

Doelstellingen	C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat: <ol style="list-style-type: none">1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	CEA overweegt een minimum set van competenties te beschrijven op basis waarvan een student aan de postinitiële fase van de theoretische opleiding kan beginnen zonder aanvullende deficiënties (instroomprofiel). Dit maakt voor studenten helder waar minimaal aan moet zijn voldaan en belemmert de student niet in zijn keuze van onderwijsinstelling. Opleidingen kunnen op basis van de minimum set een ontwikkelgesprek houden om te bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven en waar aanvullende ondersteuning nodig is.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen het beschrijven van een minimum set van competenties benodigd om te kunnen starten in de gehele postinitiële fase van de opleiding (dus het theorie- en praktijkdeel)? Welke uitdagingen ziet u daarbij om dit te realiseren?2. Wat is er volgens u nog meer nodig om een bredere en diverse instroom te faciliteren?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding.
Antwoord	Minimum set competenties We verwijzen hiervoor naar de eerdere opmerkingen ten aanzien van integrated thinking als overkoepelende kerncompetentie, die voldoende ruimte biedt voor onderwijsinstellingen om daaraan een eigen invulling te geven. In algemene zin onderschrijven we daarmee het streven naar een minimumset van competenties. NBU heeft een overzicht van competenties gemaakt waaraan nadere

uitwerking kan worden gegeven, waarbij het volgende basisonderscheid kapstok kan zijn voor het definiëren van de minimumset:

- Attitude
- Denkvaardigheden
- Sociale vaardigheden
- Technische vaardigheden
- CBOK

Bredere / diverse instroom

Wij zijn van mening dat een (formatieve) entreetoets voor het bachelor/master deel van de opleiding alsmede voor de toelating tot, en start van de praktijkopleiding kan volstaan om met studenten / trainees te bepalen welke (aanvullende) kennis in de TO alsmede welke werkervaring in de PO moet worden opgedaan.